

Chris Klok

Wie kent niet de roep van de grutto, het ijle 'grutto grutto', waarmee de lucht in het weidse drassige vlakke Nederlandse veenweidegebied in het voorjaar is bezwangerd? Dit unieke cultuurlandschap heeft door de aanwezigheid van duizenden weidevogels in het voorjaar een grote natuurwaarde.

Maar het gaat al jaren niet goed met de Nederlandse weidevogels. Dat geldt ook voor de grutto die is verkozen als ambassadeur van de weidevogels. De grote aaneengesloten veenweidegebieden in Nederland boden vroeger goede broedgronden voor grutto's en andere weidevogels. Tegenwoordig worden deze gebieden door agrariërs intensiever gebruikt waardoor de kans dat vogels hun jongen groot brengen afneemt.

Om de afname van weidevogels om te zetten in een toename zijn er beschermingsmaatregelen afgekondigd waaraan agrariërs vrijwillig kunnen meewerken tegen vergoedingen. Deze vallen onder de Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheer (SAN). Deze regelingen richten zich op het verhogen van de kans dat vogels zich vestigen door betere voedselomstandigheden te creëren (plasdras, uitrijden van

ruige mest) en het verhogen van de kans dat vogels hun jongen grootbrengen (nestbescherming, uitstel eerste maaidatum, niet gelijk maaien van het hele perceel maar zogenaamde vluchtstroken laten staan en later maaien).

Onduidelijk is echter hoe effectief deze maatregelen zijn in het daadwerkelijk beschermen van weidevogels. Uit tellingen van weidevogels blijkt niet eenduidig dat SAN-maatregelen tot een hogere dichtheden vogels leiden, terwijl het broedsucces meestal wel hoger is op gronden die volgens de SAN-regelingen worden beheerd. Van het effect van de maatregelen op de onderliggende doelen - de kans jongen groot te brengen - is meer bekend. Zo is de effectiviteit van nestbescherming goed onderzocht en blijkt een zinvolle maatregel te zijn.

Hoe de SAN-regeling plasdras de voedselomstandigheden vergroot, is in Nederland echter nooit onderzocht. In de huidige SAN-regeling komen agrarische ondernemers voor vergoeding in aanmerking als ze zich voor 6 jaar verplichten een perceel of gedeelte hiervan van februari tot april/mei onder water te zetten. De regeling is gebaseerd op het

oordeel van deskundigen die aangaven dat plasdras-percelen veelvuldig worden bezocht door weidevogels. Maar verhoogt deze maatregel inderdaad de voedselbeschikbaarheid voor weidevogels en is dat tijdelijk of gedurende het hele broedseizoen? Hoe regenwormen reageren op het onderwater zetten van percelen is een grote vraag. Regenwormen vormen het grootste aandeel van het voedsel voor volwassen grutto's in het broedseizoen, en ze reageren op het onderwater zetten van percelen.

Mogelijk leidt plasdras tot een verhoogd aanbod van regenwormen voor weidevogels, omdat de regenwormen de vernatting proberen te ontvluchten. Dit zou tot gevolg hebben dat plasdras-percelen slechts een korte tijd iets voor de grutto opleveren en maakt het moment in het jaar waarop de regeling wordt toegepast erg belangrijk. Het herhalen van plasdras op hetzelfde perceel over een periode van 6 jaar is dan niet zinvol, bovendien is onduidelijk of deze maatregel op termijn geen nadelige effecten heeft op de bodemvruchtbaarheid en agrarisch productie.

Dat het onderwater zetten van percelen een groot effect op regenwormen kan hebben, blijkt uit

onderzoek naar het effect van overstroming in uiterwaarden op regenwormen. Uit dit onderzoek bleek dat de tijdsduur tussen twee periodes van overstroming bepalend is of de regenwormpopulatie kan overleven.

De vraag of een grotere voedselbeschikbaarheid leidt tot een hogere dichtheid aan grutto's wordt onderzocht in een NWO-AIO studie (www.nwo.nl/ (www.nwo.nl/nwohome.nsf/pages/NWOP_5WSL5E)). In dit onderzoek worden twee gebieden met elkaar vergeleken die verschillen in beschikbaarheid aan regenwormen en wordt gekeken of in het gebied met

een lagere beschikbaarheid (in dit geval als gevolg van vervuiling) de territoria van grutto's groter zijn dan in het referentiegebied door geringde grutto's te volgen.

Of het 'grutto grutto' een blijvend geluid is in het weidse veenweidegebied is dus nog niet duidelijk. Veel zal afhangen van inzicht in hoe de SAN-maatregelen uitwerken op de populatie overleving van de Grutto en of deze afdoende zijn om het tij te keren. Voor de SAN-regeling plasdras is nader onderzoek gewenst vanwege de onduidelijkheid over het effect op regenwormen en bodemvruchtbaarheid.

